

Bevezetés

A 2003-as évi Szarvas Gábor Nyelvművelő Napok programját a Nyelvi és nyelven kívüli kommunikáció téma köré csoportosítottuk. Ezzel a címmel szerveztük meg a tudományos ülészakot, s ehhez a témához kapcsolódott a nyelvművelő rendezvénysorozat számos más programja is, többek között a nyelvészeti pályázat, a beszédművészeti vetélkedő, a kiállítás. A témaválasztással látszólag mintha túlléptük volna a szorosan vett nyelvi-nyelvészeti kereteket, valójában azonban szélesíteni kívántuk vizsgálódási területünket. Hiszen a nyelven kívüli kommunikáció általánosabb érvényű és sokkal régebbi közlésforma, mint a nyelv, amelynek kutatása fontos felismeréssel szolgálhat a nyelvi kommunikáció eredetére és funkcióira.

Az ember és ember között a beszéd, a nyelv jelenti a kapcsolattartás, a kommunikáció leggyakoribb formáját. De nem ez az egyetlen, és olykor nem is a legfontosabb közlésforma. Kommunikálunk arcvonásainkkal, testtartásunkkal, kézmozdulatainkkal, gesztusainkkal, szemmozgásunkkal és ezernyi más módon. Ezek a gesztusok néha minden szónál kifejezőbbek és meggyőzőbbek. A kedves mosoly, a barátságos kézfogás a világ minden táján ugyanazt jelenti, mint ahogyan a fenyegető testtartás és az ökölbe szorított kéz is.

A nyelvismeret hiánya miatt is néha rászorulunk a testbeszédre. Gondoljunk például külföldi utazásainkra, amikor kézzel-lábbal kell valahogy elboldogulnunk. A testbeszéd azonban számos félreértés forrása is lehet.

Az emberi magatartás társadalmi-gazdasági és kulturális meghatározottsága miatt különböző gesztusok mást és mást jelenthetnek. Míg egyik kultúrában a bólogatás igent, helyeslést jelent, máshol a fejrázás jelenti ugyanezt.

S mi van olyan esetben, ha szándékosan mást mondunk, mint amit viselkedésünkben, gesztusainkban ki lehet olvasni? Mi a döntő ebben az esetben? S természetesen az sem mindegy, hogy a nyelvi kommunikáció milyen. E téren az utóbbi időben komoly változásokat vehetünk észre. A hagyományos, évszázadokon át kialakult, egy nyelvre, kultúrára (jelen esetben a magyar nyelvre) jellemző kommunikációs formák egy része nagy változáson megy keresztül, számos új forma van kialakulóban.

Ahhoz, hogy el tudjunk igazodni a világban, az írott és beszélt nyelv mellett meg kell tanulni a nyelven kívüli kommunikáció jeleit is. Csak így tudjuk megérteni a többi embert, így kerülhetünk közel hozzájuk, s ez különösen fontos etnikailag sokszínű térségekben.

A 2003-as Szarvas Gábor Nyelvművelő Napokon a kommunikáció és a nyelven kívüli kommunikáció különböző aspektusaival foglalkoztunk, az elhangzott előadások új meglátásokra hívták fel a figyelmünket. Jelen kiadványunkban tisztelettel az érdeklődő olvasók figyelmébe ajánljuk e gondolatébresztő előadásokat, mint ahogy a rendezvény más programjait – játékos nyelvi vetélkedőnket, beszédművészeti versenyünket, sajtótörténeti kiállításunkat, a koszorúzási ünnepséget, emlékezetes előadóestjeinket – megörökítő egyéb írásos, illetve képanyagot is.

A szerkesztő